

დმანისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო განკარგულება

განკარგულება:გ-109. 109223605

თარიღი:26/12/2022

დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5-წლიანი გეგმის დამტკიცების შესახებ

საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის მე-2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის, 61-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მე-13-ე მუხლის საფუძველზე, დმანისის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ გადაწყვიტა:

1. დამტკიცდეს დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5-წლიანი გეგმა (თან ერთვის).
2. განკარგულება ძალაშია 2023 წლის 1 იანვრიდან.
3. განკარგულება შეიძლება გასაჩივრდეს ბოლნისის რაიონულ სასამართლოში გაცნობიდან ერთი თვის ვადაში (ქ. ბოლნისი სულხან საბას ქ. N113).

პაატა ყულიაშვილი

დმანისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო-საკრებულოს
თავმჯდომარე

გამოყენებულია კვალიფიცირი
ელექტრონული ხელმოწერა/
ელექტრონული შტამპი

დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5-წლიან გეგმა

2023-2027 წწ.

დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5-წლიან გეგმა შემუშავებულია დმანისის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი თვითმმართველობის მიერ.

შინაარსი

- 1.1 ხუთწლიანი გეგმის სამართლებრივი ჩარჩო
- 1.2 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები
  - 1.2 დმანისის მუნიციპალიტეტის აღწერა და დემოგრაფიული მონაცემები
  - 1.3 გეგმის ამოცანები და მიზნობრივი შედეგები
  - 1.4 გამოყენებული მეთოდოლოგია და დაგეგმვის პროცესის აღწერა
- 2 მუნიციპალური ნარჩენების დახასიათება
  - 2.1 გეგმაში მიმოხილული ნარჩენების სახეობები
  - 2.2 ნარჩენების რაოდენობა
  - 2.3 ნარჩენების პროგნოზირება
  - 2.4 ნარჩენების პროგნოზირება
  - 2.5 ნარჩენების შემადგენლობის ანალიზი
- 3 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის მიმოხილვა
  - 3.1 არსებული მუნიციპალური მომსახურების აღწერა
  - 3.2 შეგროვების და ტრანსპორტირების მომსახურება
  - 3.3 შეგროვების და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები.
  - 3.4 ქუჩების დასუფთავება.
  - 3.5 ნარჩენების განთავსების არსებული ობიექტები
  - 3.6 აღდგენა (რეციკლირება და კომპოსტირება)
  - 3.7 ხარჯები და ხარჯების ანაზღაურება
  - 3.8 ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები
- 4 დმანისის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის სისტემის SWOT ანალიზი
- 5 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ხედვა და მიზნები.
  - პრობლემების იდენტიფიკაცია
  - ხედვა და მიზნები
  - მუნიციპალური ღონისძიებებისა და პროცესების პრიორიტეტულობის განსაზღვრა
- 5.1 დასახული მიზნებისა და ამოცანების მიღწევის შეფასების ინდიკატორები

სამოქმედო გეგმები

გამოყენებული აკრონიმები და აბრევიატურები

EU ევროკავშირი

GHG სათბურის აირი

MW მუნიციპალური ნარჩენები

MWM მუნიციპალური ნარჩენების მართვა

NGO არასამთავრობო ორგანიზაცია

SMART სპეციფიკური, გაზომვადი, მიღწევადი, რეალისტური, დროზე ორიენტირებული

SWOT ძლიერი და სუსტი ფაქტორების, შესაძლებლობებისა და საფრთხეების ანალიზი

WM ნარჩენები მართვა

ტერმინების განმარტება

ნარჩენები - ნებისმიერი ნივთიერება ან ნივთი, რომელსაც მფლობელი იშორებს, განზრახული აქვს მოიშოროს ან ვალდებულია მოიშოროს.

საყოფაცხოვრებო ნარჩენები - საოჯახო მეურნეობის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები. **მუნიციპალური ნარჩენები** - საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, აგრეთვე სხვა ნარჩენები, რომლებიც თავისი მახასიათებლებისა და შემადგენლობის მიხედვით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მსგავსია.

ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები - ნებისმიერი სახის ნარჩენები, რომლებიც ექვემდებარებიან ანაერობულ ან აერობულ დაშლას, მათ შორის, სურსათის/ცხოველის საკვების ნარჩენები, ბაღების/პარკების ნარჩენები, ქაღალდი და მუყაო.

სახიფათო ნარჩენები - ნარჩენები, რომლებიც სახიფათო ან პოტენციურად მავნე ადამიანის ჯანმრთელობისათვის ან გარემოსათვის (სახიფათო ნარჩენების სია მოცემულია საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” მესამე დანართში).

სამედიცინო ნარჩენები - ნებისმიერი ნარჩენი, რომელიც სამედიცინო დაწესებულებების, სამედიცინო ლაბორატორიების, სამედიცინო კვლევითი ცენტრების, მზრუნველობის დაწესებულებების, ვეტერინარული კლინიკების, ფარმაცევტული საწარმოებისა და საწყობების მიერ არის წარმოქმნილი.

ცხოველური ნარჩენები - ცხოველებთან დაკავშირებული ნარჩენები (ცხოველების სხეულები, ცხოველების სხეულის ნაწილები, ნაკელი, ხორცის წარმოების ნარჩენები, ცხოველებზე ცდების ჩატარების შედეგად წარმოქმნილი ნარჩენები და სხვ.).

პრევენცია - ნივთიერების, მასალის ან პროდუქტის ნარჩენად გადაქცევამდე მიღებული ზომები, რაც ამცირებს: ა) ნარჩენების რაოდენობას, (მაგალითად,

პროდუქტის ხელახალი გამოყენების გზით ან პროდუქტის ვარგისიანობის ვადის გაგრძელების გზით); ბ) წარმოქმნილი ნარჩენების უარყოფით გავლენას გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე; გ) მასალებსა და პროდუქტში მავნე ნივთიერებების შემცველობას.

ხელახალი გამოყენება - პროდუქტის ან/და მისი კომპონენტების ხელახლა გამოყენება ნარჩენად გადაქცევამდე, მათი თავდაპირველი დანიშნულებით.

აღდგენა - საქმიანობა, რომლის ძირითადი შედეგია ნარჩენების გამოყენება სასარგებლო მიზნებისათვის, იმ მასალების ჩანაცვლების გზით, რომლებიც სხვა პირობებში რაიმე ფუნქციის შესასრულებლად იქნებოდა გამოყენებული. აღდგენა მოიცავს ენერჯის აღდგენას და რეციკლირებას. (აღდგენის ოპერაციების სია მოცემულია საქართველოს კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” პირველ დანართში).

რეციკლირება - აღდგენითი ღონისძიება, რომლის საშუალებითაც ნარჩენები გარდაიქმნება პროდუქტად, მასალად ან ნივთიერებად, რომლებიც განკუთვნილია თავდაპირველი ან სხვა მიზნით გამოყენებისთვის. რეციკლირება მოიცავს ორგანული მასალების გადამუშავებას, მაგრამ არ მოიცავს ენერჯის აღდგენას და ისეთ მასალებად გარდაქმნას, რომლებიც გამოიყენება საწვავად ან ამოვსების ოპერაციებისთვის.

რეციკლირებადი მასალები - გავრცელებული რეციკლირებადი მასალებია მინა, ქაღალდი, მუყაო, მეტალი, პლასტიკი, ქსოვილი, საკვების ნარჩენები, ბალის ნარჩენები და ელექტრონული მოწყობილობები.

ნარჩენების შეგროვება - ნარჩენების შეგროვება, რაც ასევე მოიცავს მათ წინასწარ დახარისხებას და წინასწარ დასაწყობებას ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე გადატანის მიზნით.

სეპარირებული შეგროვება - ნარჩენების შეგროვება, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები განცალკევებულია სახეობების და თვისებების მიხედვით, მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობის მიზნით.

ნარჩენების ტრანსპორტირება - ნარჩენების გადატანა ნარჩენების შენახვის ან/და დამუშავების ობიექტზე; **ნარჩენების გადამტვირთი სადგური** - ობიექტი, სადაც ხორციელდება ნარჩენების გადატვირთვა ნარჩენების დამუშავების ობიექტზე შემდგომი ტრანსპორტირების მიზნით.

სანიტარიული ნაგავსაყრელი - მუნიციპალური ნარჩენების კონტროლირებადი განთავსება მიწაში, რომელიც გამორიცხავს ნებისმიერ პოტენციურ ნეგატიურ ემისიებს ზედაპირულ წყლებში, მიწისქვეშა წყლებში, ნიადაგში ან ჰაერში.

დანაგვიანება - ნარჩენების გარემოში დაყრა, გადაგდება და/ან მიტოვება, გარდა ამ მიზნისთვის გამოყოფილი კონტეინერებისა და შეგროვების ობიექტებისა. **დაინტერესებული მხარე** - პირი, ჯგუფი, დაწესებულება ან ორგანიზაცია, რომელსაც პირდაპირი ან არაპირდაპირი კავშირი გააჩნია ქმედებასთან ან პროექტთან ან რომელსაც გააჩნია შესაძლებლობა დადებითი ან ნეგატიური გავლენა მოახდინოს ქმედებაზე ან პროექტზე.

გადახდის მზაობა - მაქსიმალური საფასური, რომელიც პირმა შეიძლება გაიღოს კარგი შედეგის შესაძენად ან არასასურველი შედეგის თავიდან ასარიდებლად.

1.1 ხუთწლიანი გეგმის სამართლებრივი ჩარჩო

წინამდებარე გეგმის შედგენას საფუძვლად დაედო კანონები, საკანონმდებლო აქტები და დადგენილებები, რომლებიც უშუალოდ ეხება საქართველოში ნარჩენების მართვის საკითხებს,

კერძოდ:

- ნარჩენების მართვის კოდექსი ;
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030 წწ.);
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა (2023-2027წწ.);

- ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“
- ტექნიკური რეგლამენტი „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების“ შესახებ:

1,2 მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მარეგულირებელი და საკანონმდებლო საფუძვლები

საქართველოში ნარჩენების მართვის სფეროს არეგულირებს ისეთი საკანონმდებლო აქტები, როგორცაა:

- საქართველოს კონსტიტუცია,
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030 წწ.)
- ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა (2023-2027წწ.)
- საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი“,
- საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „ეკოლოგიური ექსპერტიზის შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „ადგილობრივი მოსაკრებლის შესახებ“;
- საქართველოს კანონი „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“

ასევე საქართველოს მთავრობის დადგენილებები:

- „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტი (დადგენილება №159, 01.04.2016) ;
- „სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტი“ (დადგენილება №145, 20.03.2016) ;
- „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“ (დადგენილება №144, 29.03.2016) ;
- ტექნიკური რეგლამენტი „ნარჩენების ტრანსპორტირების წესის დამტკიცების შესახებ“ (დადგენილება №143, 29.03.2016).

საქართველოს კონსტიტუციის 29 მუხლით დეკლარირებულია, რომ ყველას აქვს უფლება ცხოვრობდეს ჯანმრთელობისთვის უვნებელ გარემოში, სარგებლობდეს ბუნებრივი გარემოთი და საჯარო სივრცით. ყველას აქვს უფლება დროულად მიიღოს სრული ინფორმაცია გარემოს მდგომარეობის შესახებ. ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს გარემოს დაცვაზე. გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში მონაწილეობის უფლება უზრუნველყოფილია კანონით.

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“

2015 წლის 12 იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი”, რომლის მიზანია სამართლებრივი და მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს ნარჩენების წარმოქმნის პრევენციას და ხელახალ გამოყენებას, აგრეთვე ნარჩენების დამუშავებას გარემოსთვის უსაფრთხო გზით, მათ შორის – შეგროვებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას (რეციკლირება, კომპოსტირება და ა.შ.) და განთავსებას. კანონის ამოცანაა: 1) ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვა ნარჩენების წარმოქმნის და მისი უარყოფითი ზეგავლენის პრევენციისა ან შემცირების გზით; 2) ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა; და 3) იმ რესურსების ეფექტიანი მოხმარების წახალისება, რომლებიც შეიძლება მიღებული იქნას მუნიციპალური ნარჩენების უკეთ მართვის შედეგად.

ასევე მნიშვნელოვანი ფაქტია ის, რომ საქართველომ, ევროკავშირსა და საქართველოს შორის გაფორმული ასოცირების ხელშეკრულებით (რომელსაც 2014 წლის ივნისში მოეწერა ხელი) იკისრა ვალდებულება ევროკავშირის სტანდარტებთან ჰარმონიზაციაში მოიყვანოს ქვეყანაში მოქმედი ნარჩენების მართვის პრაქტიკა.

ნარჩენების მართვის კოდექსის თანახმად განსაზღვრულია მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის პროცესში, კერძოდ, ადგილობრივმა თვითმმართველობის ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა თავიანთ ადმინისტრაციულ საზღვრებში, აგრეთვე ნარჩენების გამოცალკევებულად შეგროვების სისტემების ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება, რაც ხელს შეუწყობს აღდგენის პროცესებს. კანონი განსაზღვრავს ნარჩენების შეგროვების ზოგად პრინციპებს, რომლის მიხედვითაც ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და დამუშავება უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ არ შეიქმნას სირთულეები მათი შემდგომი აღდგენის მხრივ. ამასთანავე, კანონი მოითხოვს, რომ მუნიციპალური ნარჩენები შეგროვდეს, ტრანსპორტირებული იქნას და დამუშავდეს იმ წესით, რომელიც მაქსიმალურად შესაძლო დონით გამორიცხავს გარემოს დაბინძურებასა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზიანის მიყენების რისკს.

ნარჩენების შეგროვებასა და დამუშავებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები განსაზღვრულია მთავრობის დადგენილებით „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“ (დადგენილება #159, 01.04.2016).

.... მუნიციპალიტეტმა უნდა უზრუნველყოს:

- ა) მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვება და ამ მიზნით მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სისტემის დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება;
- ბ) მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში შეგროვებული მუნიციპალური ნარჩენების ტრანსპორტირება დამუშავებისა და განთავსების ობიექტებზე, სადაც ნებადართულია ამგვარი ნარჩენების მიღება;
- გ) მუნიციპალური ნარჩენების დამუშავების ხელშეწყობა;
- დ) მუნიციპალური ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემის ეტაპობრივი დანერგვა და გამართული ფუნქციონირება.

წყარო: მუხლი 5. მუნიციპალიტეტის უფლებები და ვალდებულებები.

მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ.

ტექნიკური რეგლამენტი.

ნარჩენების მართვის კოდექსით განსაზღვრულია, რომ ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა უნდა შეიმუშაონ მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ყოვლისმომცველი გეგმები, რომლებიც გამიზნული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების ფუნქციების გაუმჯობესებაზე ნარჩენების მართვის სფეროში. აღნიშნული ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა ეფუძნებოდეს ნარჩენების მართვის იერარქიას და “ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მე-5 მუხლით გათვალისწინებულ პრინციპებს. კანონის შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების ხანგრძლივობა განსაზღვრულია 5–წლიანი პერიოდით, და უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმას.

კანონის “ნარჩენების მართვის კოდექსი” თანახმად, მუნიციპალიტეტებს უნარჩუნდებათ მხოლოდ ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების მომსახურებებისა და აღდგენის პროგრამების განხორციელების ვალდებულებები.

უნდა აღინიშნოს, რომ მთელი საქართველოს მასშტაბით (აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და ქალაქ თბილისის გამოკლებით) რეგიონული ნაგავსაყრელების მოწყობაზე პასუხისმგებელია სახელმწიფო კომპანია – საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანია“.

„ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“, 2014 საქართველოს კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის 2 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება მყარი ნარჩენების მართვა.

საქართველოს ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია

საქართველოს ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია შემუშავებულია ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ევროკავშირი-საქართველოს ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებული დირექტივების მოთხოვნების შესაბამისად. სტრატეგიის მიზანია საქართველოში ნარჩენების მართვის განვითარების პროცესის ჰარმონიზება ევროკავშირის ნარჩენების მართვის პოლიტიკასთან. სტრატეგიის განხორციელების მიზნით შემუშავებულია ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმა. სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა საქართველოს ნარჩენების მართვის პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილებია. სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები დაკავშირებულია სტრატეგიით განსაზღვრულ მიზნებსა და ამოცანებთან.

საქართველოს ნარჩენების მართვის პირველი ეროვნული სტრატეგის მოიცავს 15 წლიან პერიოდს (2016-2030 წწ.).

სტრატეგიის შესაბამისად საქართველოში ნარჩენების მართვის ხედვაა: „საქართველო ისწრაფვის გახდეს ნარჩენების პრევენციასა და რეციკლირებაზე ორიენტირებული ქვეყანა“, რაც მიიღწევა:

- ნარჩენების პრევენციის, ხელახალი გამოყენების, რეციკლირებისა და აღდგენის ღონისძიებების გატარებით
- მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების უზრუნველყოფით საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე
- ნარჩენების წარმოქმნის წყაროსთან სეპარირების დანერგვით
- ხარჯების სრული ამოღების დანერგვით
- მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების დანერგვით
- ინიციატივების განხორციელებით სპეციფიკური ნარჩენების ნაკადებზე საჯარო-კერძო პარტნიორობის ჩამოყალიბებით
- სტრატეგიის მიზნების მისაღწევად საჭირო წამახალისებელი მექანიზმების დანერგვით.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეროვნული სტრატეგიის მიერ განსაზღვრული ამოცანა, რომლის შესაბამისად ყველა მუნიციპალიტეტმა უნდა უზრუნველყოს ნარჩენების მართვის პირველი ხუთწლიანი გეგმების შემუშავება და დამტკიცება.

ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბებისა და დანერგვის მიმართულებით ეროვნული სტრატეგიაში დასახულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი მინიმალური მაჩვენებლების მიღწევა:

	2023 წლის	2025 წლისთვის	2030 წლისთვის
მუნიციპალური ნარჩენები	78%	95%	100%
სახიფათო ნარჩენები	60%	80%	100%

სტრატეგია ითვალისწინებს შესაძლებლობების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციას, ხელახალ გამოყენებას, რეციკლირებას ან/და აღდგენას. ერთ-ერთ მთავარ ამოცანას ამ მიზნის მისაღწევად წარმოადგენს ქაღალდის, პლასტიკის, მინისა და მეტალის წარმოშობისწყაროსთან სეპარირების სისტემის ჩამოყალიბება 2025 წლისთვის (ამოცანა 5.1.).

დასახულია რეციკლირების შემდეგი მინიმალური მაჩვენებლების ეტაპობრივი მიღწევა:

	2025წ	2030წ.
ქაღალდი	50%	80 %
მინა	50%	80 %
მეტალი	80%	90 %
პლასტიკი	50%	80 %

ნარჩენების მართვის ეროვნულ სტრატეგიაში მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება საჯარო სექტორის, კერძო კომპანიებისა და საზოგადოების შესაძლებლობათა გაძლიერების ხელშეწყობას ეროვნულ და ადგილობრივ დონეებზე. სტრატეგია ისახავს მუნიციპალიტეტების შესაძლებლობათა გაუმჯობესებას და საზოგადოების ცნობიერების გაუმჯობესებას ნარჩენების მართვის საკითხებზე

ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა წარმოადგენენ ერთ-ერთ ძირითად დოკუმენტებს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესში.

მუხლი 13. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა

1. თითოეულმა მუნიციპალიტეტმა უნდა მიიღოს საკუთარ ტერიტორიაზე წარმოქმნილი მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5 წლიანი გეგმა. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა შესაძლოა შემუშავდეს მოსაზღვრე მუნიციპალიტეტების მიერ ერთობლივად.

2. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ გეგმას და ამ კოდექსის მე-12 მუხლის მე-7 ნაწილით განსაზღვრულ სხვა გეგმებს.

3. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის მიღებამდე უნდა გაიმართოს საჯარო განხილვები, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებენ დაინტერესებული პირები და მოსაზღვრე მუნიციპალიტეტები. საჯარო განხილვები უნდა მოაწყოს შესაბამისმა მუნიციპალიტეტ(ებ)მა.

4. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა უნდა მოიცავდეს:

ა) ინფორმაციას მოსახლეობისგან ნარჩენების შეგროვების არსებული სისტემის შესახებ;

ბ) მონაცემებს შეგროვებული, აღდგენილი და განთავსებული არასახიფათო ნარჩენების რაოდენობისა და სახეობების შესახებ;

გ) მონაცემებს მოსახლეობისგან შეგროვებული, აღდგენილი და განთავსებული სახიფათო ნარჩენების რაოდენობისა და სახეობების შესახებ;

დ) ნარჩენების დამუშავების საწარმოების ადგილმდებარეობას;

ე) ინფორმაციას მუნიციპალური ნარჩენების, მათ შორის ბიოდეგრადირებადი ნარჩენებისა და შეფუთვის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვებისა და აღდგენის სისტემის დანერგვის მიზნით დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ;

ვ) ნარჩენების დამუშავების ახალი ობიექტების მშენებლობის გეგმებს;

ზ) ნარჩენების მართვის საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების პროგრამებს;

თ) ნარჩენების მართვის სფეროში სხვა მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობის არსებულ და დაგეგმილ ღონისძიებებს;

ი) გეგმით გათალისწინებულ ღონისძიებების განხორციელების გზებს და ვადებს, პასუხისმგებელ პირებს, სავარაუდო ხარჯებს და დაფინანსების წყაროებს.

წყარო: საქართველოს კანონი “ნარჩენების მართვის კოდექსი”.

1.2. დმანისის მუნიციპალიტეტის აღწერა და დემოგრაფიული მონაცემები

ქალაქი დმანისი დმანისის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრია. მდებარეობს აღმოსავლეთ საქართველოში ქვემო ქართლის რეგიონში.

მდებარეობა დმანისის მუნიციპალიტეტი აღმოსავლეთ საქართველოში მდებარეობს და ქვემო ქართლის მხარის ადმინისტრაციულ საზღვრებში შედის. მუნიციპალიტეტს თეთრიწყაროს, წალკის, ბოლნისის, ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტები და სომხეთის რესპუბლიკა ესაზღვრება.

მუნიციპალიტეტის ცენტრი – დმანისი თბილისიდან დაშორებულია 102 კმ-ით, რეგიონის ცენტრიდან – 116 კმ-ით, უახლოესი რკინიგზის სადგურიდან (ბოლნისის მუნიციპალიტეტის დაბა კაზრეთი) – 30 კმ-ით. მანძილი უახლოეს საბაჟომდე 38 კმ-ს შეადგენს.

მუნიციპალიტეტის მთლიანი ფართობია 1 198.8 კმ² და ზღვის დონიდან საშუალოდ 1 250 მეტრზეა.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სულ 58 დასახლებული პუნქტია, რომლებიც გაერთიანებულია 16 ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულში

ისტორია მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს ერთი თეატრი, ერთი კულტურის სახლი, სამი ბიბლიოთეკა, რვა დიდი სტადიონი და 15 მცირე ზომის მინი სტადიონი ასევე ფუნქციონირებს სკვერები (16 სკვერი) . ყოველწლიურად იგეგმება და ტარდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიება.

მუნიციპალიტეტში აღრიცხულია 163-ზე მეტი ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლი. არსებული ბუნებრივი პირობები, ბუნებრივი და ხელოვნური წყალსატევები, ულამაზესი ხეობები, ისტორიულ არქეოლოგიური მონაპოვარი მიმზიდველ გარემოს ქმნის ტურისტებისა და დამსვენებლებისთვის და, შესაბამისად, კარგ საფუძველს წარმოადგენს ეკოლოგიური, სამონადირო და სათევზაო, ეკოლოგიური ტურიზმის განვითარებისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობისთვის. აღნიშნული ტიპის ტურისტული მეურნეობების ფუნქციონირება მთელი წლის განმავლობაში იქნება შესაძლებელი, განსაკუთრებით კი მაისი-ოქტომბრის პერიოდში დაიტვირთება.

დმანისის ნაქალაქარი ზღვის დონიდან 900 მეტრზე მდებარეობს, აღმოჩენილია უძველესი ჰუმანოიდები "ზეზვა და მზია", რაც საუკუნის აღმოჩენად არის მიჩნეული და იუნესკოს მსოფლიო მნიშვნელობის ძეგლთა სიაშია შეტანილი. ის კონკურენტუნარიანი კულტურული ტურიზმის ერთერთი სავიზიტო ბარათია დმანისისა და მთელი საქართველოსთვის.

კლიმატი - დმანისის მუნიციპალიტეტში ჰავა ზომიერად ნოტიოა, ცივი ზამთარით და თბილი ზაფხულით, იანვარში ჰაერის საშუალო ტემპერატურაა -10 _ -20⁰c, აბსოლუტური მინიმალური ტემპერატურა -15 _ -25⁰c-ია , ზოგჯერ -30⁰c-მდე ეცემა (მთებში). თოვლის საფარის ხანგრძლივობა 2-5 თვემდე გრძელდება, ნიადაგის გაყინვა, საშუალოდ, 20-30 სმ-ზე აღინიშნება.

ზაფხულის აბსოლუტური ტემპერატურა +38⁰c-ს აღწევს (აღმოსავლეთ ნაწილში). ივლისის საშუალო ტემპერატურაა +15_ +30⁰c. ამ ტერიტორიის განსაკუთრებული მახასიათებელი არის გვალვა. გვალვიანი დღეების საერთო რაოდენობა 65-ს აღწევს. ზაფხულის საშუალო ტემპერატურაა თვეში +20⁰c.

ნალექების რაოდენობა წელიწადში 650-800 მმ-ს შეადგენს. ნალექების მაქსიმალური რაოდენობა მაისის თვეში მოდის, მინიმალური _ დეკემბერში. ზაფხულის თვეებში ხშირია კოკისპირული წვიმა და ელჭექი, რომელსაც ხშირად თან სეტყვა ახლავს.

ზომიერი კლიმატის გამო, შესაძლებელია, რომ წლის განმავლობაში მუნიციპალიტეტში შეიქმნას ეკოლოგიურად სუფთა და კონკურენტუნარიანი სოფლის მეურნეობის პროდუქცია, რომელიც მაღალი კვებითი ღირებულებით, დაავადებების მიმართ მდგრადობით გამოირჩევა და გაზაფხულამდე ინახება.

ნიადაგი

დმანისის მუნიციპალიტეტში ძირითადად მძიმე შავმიწა ნიადაგებია, ასევე, მუქი ყავისფერი და ნეშომპალა კარბონატული მიწა ჰომუსის 3-5%-იანი შემცველობით. ნიადაგი მდიდარია კალციუმითა და მაგნიუმით, უმნიშვნელო რაოდენობით შეიცავს ნატრიუმსა და კალიუმს. ყოველივე ეს იძლევა იმის საშუალებას, რომ იწარმოოს მაღალი კვებითი ღირებულების, ეკოლოგიურად სუფთა სოფლის მეურნეობის ისეთი პროდუქტები, როგორცაა: კარტოფილი, სტაფილო, ჭარხალი, კომბოსტო, ლობიო, სიმინდი, ხორბალი და სხვა.

მოსახლეობა

	ტერიტორიული ერთეული	დასახლების სახელწოდება	პიფსომსიეტმარლულო	2020 წლის	2021წ. კომლი	სტატუსი	მიგრაცია	ასაჭმშუალ
1	გუგუთის ტერიტორიული ერთეული	ლოქჭანდარი	1500	145	75	მაღალმთიანი	32,9	42,7
2	ირგანჩაის ტერიტორიული ერთეული	ირგანჩაი	1650	2150	525	მაღალმთიანი	24,8	32,8
3	კამარლოს ტერიტორიული ერთეული	ქარიანი	1500	121	25	მაღალმთიანი	13,9	30,3
4	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	დაგარახლო	1500	350	175	მაღალმთიანი	37,1	35,9
5	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	მეორე სალამალეიქი	1520	50	11	მაღალმთიანი	67,3	41,3
6	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	სოგუთლო	1600	50	17	მაღალმთიანი	7,4	48,9
7	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	მამიშლარი	1630	72	21	მაღალმთიანი	25,5	32,4
8	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	საფარლო	1014	300	161	მაღალმთიანი	55,4	40,3
9	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	მამიშლო	1100	350	160	მაღალმთიანი	63,4	41,5
10	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	ანგრევანი	1130	50	24	მაღალმთიანი	71,0	52,9
11	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	ამამლო	1200	1050	575	მაღალმთიანი	31,1	39,5
12	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	ბაზაქლო	1270	480	274	მაღალმთიანი	30,3	35,9
13	ამამლოს ტერიტორიული ერთეული	ტყისპირი	1380	35	17	მაღალმთიანი	5,7	38,8
14	განთიადის ტერიტორიული ერთეული	განთიადი	1080	570	322	მაღალმთიანი	33,3	44,4
15	განთიადის ტერიტორიული ერთეული	ჯავახი	1080	470	270	მაღალმთიანი	32,6	45
16	გომარეთის ტერიტორიული ერთეული	კაკლიანი (ქართული)	1330	4	2	მაღალმთიანი	0,0	
17	გომარეთის ტერიტორიული ერთეული	გომარეთი	1380	650	352	მაღალმთიანი	39,1	47,7
18	გომარეთის ტერიტორიული ერთეული	მამულო	1430	76	35	მაღალმთიანი	36,3	59,9

19	გუგუთის ტერიტორიული ერთეული	გუგუთი	1380	85	45	მალაღმთიანი	28,7	36
20	გუგუთის ტერიტორიული ერთეული	კამიშლო	1440	214	95	მალაღმთიანი	38,3	38,5
21	დიდი დმანისის ტერიტორიული ერთეული	ბოსლები	1020	409	281	მალაღმთიანი	40,5	44,3
22	დმანისის ტერიტორიული ერთეული	შინდლარი	1250	180	113	მალაღმთიანი	35,3	41,5
23	კამარლოს ტერიტორიული ერთეული	შახმარლო	1400	400	121	მალაღმთიანი	32,3	38,7
24	კამარლოს ტერიტორიული ერთეული	კამარლო	1410	790	260	მალაღმთიანი	6,7	36,5
25	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	ბახჩალარი	1220	75	45	მალაღმთიანი	53,0	42,8
26	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	საჯა	1220	27	11	მალაღმთიანი	59,4	33,2
27	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	კიზილაჯლო	1260	184	106	მალაღმთიანი	46,0	40,8
28	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	იფნარი	1290	180	129	მალაღმთიანი	43,5	40
29	იფნარის ტერიტორიული ერთეული	ორმაშენი	1320	75	32	მალაღმთიანი	57,3	43,4
30	მაშავერას ტერიტორიული ერთეული	უკანგორა	960	5	3	მალაღმთიანი	80,0	
31	საკირეს ტერიტორიული ერთეული	საკირე	1310	35	19	მალაღმთიანი	6,1	41,7
32	საკირეს ტერიტორიული ერთეული	გორა	1350	20	12	მალაღმთიანი	71,1	70,4
33	სარკინეთის ტერიტორიული ერთეული	სარკინეთი	1360	69	45	მალაღმთიანი	-52,4	33,9
34	ოროზმანის ტერიტორიული ერთეული	დალარი	1150	238	120	მალაღმთიანი	43,1	40,6
35	ოროზმანის ტერიტორიული ერთეული	ქვემო ოროზმანი	1230	305	251	მალაღმთიანი	45,3	40,9
36	ოროზმანის ტერიტორიული ერთეული	მთისძირი	1360	214	84	მალაღმთიანი	12,8	31,6
37	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	ქვემო კარაბულახი	1300	212	121	მალაღმთიანი	41,1	38,4
38	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	ახა	1310	44	33	მალაღმთიანი	49,5	57,1
39	კარაბულახის ტერიტორიული	უსეინქენდი	1380	50	35	მალაღმთიანი	54,1	36,6

	ერთეული							
40	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	ძველი გოდაგდაგი	1420	50	27	მაღალმთიანი	79,6	37, 1
41	კარაბულახის ტერიტორიული ერთეული	პირველი სალამალეიქი	1470	57	18	მაღალმთიანი	-38,8	30, 2
42	კიზილქილისის ტერიტორიული ერთეული	კაკლიანი (აზერბაიჯანული)	1080	314	169	მაღალმთიანი	49,8	41, 4
43	კიზილქილისის ტერიტორიული ერთეული	კიზილქილისა	1230	312	97	მაღალმთიანი	70,3	45, 1
44	ოროზმანის ადმინისტრაციული ერთეული	ზემო ოროზმანი	1310	660	306	მაღალმთიანი	30,7	37
45	ოროზმანის ადმინისტრაციული ერთეული	ვაკე	1230	278	112	მაღალმთიანი	24,6	31, 3
46	სარკინეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ველისპირი	1330	75	50	მაღალმთიანი	-26,6	42, 4
47	ქ. დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული	დმანისი	1240	2670	1210	მაღალმთიანი	22,4	37, 3
48	განთიადის ადმინისტრაციული ერთეული	ტნუსი	1000	108	142	მაღალმთიანი	11,9	36, 5
49	გომარეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ქცია	820	71	24	მაღალმთიანი	12,7	37, 8
50	დიდი დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული	დიდი დმანისი	870	605	375	მაღალმთიანი	25,4	40, 7
51	დიდი დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული	პატარა დმანისი	860	97	42	მაღალმთიანი	31,4	47, 8
52	დიდი დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული	ვარდისუბანი	860	274	166	მაღალმთიანი	13,4	41, 6
53	დმანისის თემის ადმინისტრაციული ერთეული	იაღუფლო	1360	311	200	მაღალმთიანი	4,0	33, 6
54	მაშავერის ადმინისტრაციული ერთეული	მაშავერა	880	606	447	მაღალმთიანი	24,9	44, 3
55	სარკინეთის ადმინისტრაციული ერთეული	განახლება	1340	102	37	მაღალმთიანი	242,4	- 36, 8

56	კარაბულახის ადმინისტრაციული ერთეული	ზემო კარაბულახი	1320	1450	400	მაღალმთიანი	21,8	34 , 5
57	კარაბულახის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალი გოდაგდაგი	1400	180	90	მაღალმთიანი	39,1	36 , 5
58	დმანისის ტერიტორიული	პანტიანი	1320	262	141	მაღალმთიანი	10,7	34 , 7

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური საქმიანობა

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის წამყვანი დარგია სოფლის მეურნეობა.

1.სოფლის მეურნეობა

2007 წლის მდგომარეობით, მუნიციპალიტეტის მიწის მთლიანი ფონდი შეადგენს 119 880 ჰექტარს (იხ. დანართი #2). აქედან არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებს უჭირავს 29 287.05 ჰა, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო მიწებს _ 84 985 ჰა. გამოუყენებელი ფართობი კი 5 607,95 ჰა-ს შეადგენს.

2.მემცენარეობა

დმანისის მუნიციპალიტეტში ფართოდ არის გავრცელებული მემცენარეობა. პრიორიტეტული კულტურებია: სიმინდი, ხორბალი, ლობიო, კარტოფოლი (24ტ/ჰა), ბოლო 10 წლის განმავლობაში მათი მოსავლიანობა არ შეცვლილა.

3.მეცხოველეობა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი წამყვანი დარგია მესაქონლეობა, სადაც მოსახლეობის 60%-ია დასაქმებული. სულ მუნიციპალიტეტში 27 000 მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვია აღრიცხული, ძირითადად, ადგილობრივი და კავკასიური წაბლა ჯიშის ძროხები, რომელთა პროდუქტიულობა ლაქტაციის პერიოდში 800_1200 ლიტრი რძეა.

4.ეკონომიკა

დარგებსა და სფეროებს შორის ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილით ვაჭრობა, სასაწყობე მეურნეობა და რემონტი გამოირჩევა და მისი წილი 94.3 პროცენტს შეადგენს, სოფლის მეურნეობის ხვედრითი წილი 2.4 პროცენტია, ხოლო სხვა დარგებისა და სფეროების წილები იმდენად უმნიშვნელოა, რომ ჯამში 3.3 პროცენტს შეადგენს. თუმცა, უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ აღნიშნულ მონაცემებში ბევრი მაჩვენებელი არ არის დაფიქსირებული, მათ შორის შინამეურნეობების საქმიანობა, ამიტომ აღნიშნული მონაცემები მაინც სავარაუდოა.

1.3 გეგმის ამოცანები და მიზნობრივი შედეგები

დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა არის დოკუმენტი, რომელიც ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც მუნიციპალიტეტი განახორციელებს ნარჩენების მართვის იმ ვალდებულებებს, რომელიც განსაზღვრულია „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მიერ. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმა მიმართულია ისეთი მნიშვნელოვანი ამოცანების გადაწყვეტაზე, როგორიცაა:

- საკანონმდებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილება “ნარჩენების მართვის კოდექსით” გათვალისწინებული ეფექტიანი ადგილობრივი პროგრამების, პროცესებისა და ობიექტების შექმნის თვალსაზრისით;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული ხარჯებისა და რისკების მინიმიზაცია;
- გარემოზე ზემოქმედების უარყოფითი შედეგების მინიმიზაცია, რომლებიც დაკავშირებულია ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის არსებული სისტემასთან;
- ნარჩენების შეგროვების სერვისის არეალის გაფართოება, რათა მოცული იქნას მოსახლეობის მაქსიმალური რაოდენობა;
- ეკონომიკური სარგებლის მიღება, ისეთი ღონისძიებების დანერგვით, როგორიცაა ნარჩენების კომპოსტირება და რეციკლირება.

1.4 გამოყენებული მეთოდოლოგია და დაგეგმვის პროცესის აღწერა

ა. გამოყენებული მეთოდოლოგია.

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავებისათვის გამოყენებული იქნა მეთოდოლოგია, რომელიც შემუშავებული იქნა პროექტის „ნარჩენების მართვის ტექნოლოგიები რეგიონებში“¹ ფარგლებში და რეკომენდებულია საქართველოს მუნიციპალიტეტებისათვის ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმების შემუშავებისათვის. გამოყენებული იქნა ევროკავშირის მიდგომები¹, ასევე საქართველოსა გამოცდილება.

პროექტის განხორციელებაში ჩართულმა ორგანიზაციებმა და უშუალო შემსრულებლებმა ექსპერტებთან ერთად მნიშვნელოვანი ყურადღება დაუთმეს ნარჩენების მართვის სტრატეგიული დაგეგმარების მეთოდოლოგიის საკითხების განხილვასა და ამ მიმართულებით საერთო ხედვის ჩამოყალიბებას.

ამდენად, ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესი შედგებოდა შემდეგი ძირითადი ფაზებისაგან:

1. დაგეგმვის მოსაზრადებელი ფაზა:

- ნარჩენების მართვის არსებული მდგომარეობის შესწავლა პროექტის გუნდის მიერ;

¹. არსებული მდგომარეობის განსაზღვრა და შიდასიხა:

- გეგმის შემუშავებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიის განხილვა, რესურსების გამოკვეთა და უზრუნველყოფა;
- შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და პროცესში ჩართვა;
- ადგილობრივი დაინტერესებული მხარეების სამუშაო ჯგუფის ჩამოყალიბება;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესის მიზნებისა და სამიზნე შედეგების განსაზღვრა;
- მუნიციპალური ნარჩენების წარმოქმნასა და მართვაზე ზეგავლენის მქონე ფაქტორების განსაზღვრა.
- განისაზღვრა ნარჩენების ის ნაკადები, რომელთა მართვა ხდება მუნიციპალიტეტის მიერ;
- ნარჩენების მართვის არსებული სერვისის დახასიათება და ნაკლოვანებების იდენტიფიცირება;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის მთლიანი ხარჯის განსაზღვრა;
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით საზოგადოების ცნობიერებისა და დამოკიდებულების შესწავლა. მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფებთან შეხვედრების ჩატარება და პრობლემების იდენტიფიცირება მათ მიერ;
- არსებული ან დაგეგმილი ეროვნული და რეგიონული პროგრამების ან ინფრასტრუქტურის განსაზღვრა, რომელიც გავლენას მოახდენს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მიდგომაზე.

3. ალტერნატივების შეფასება და გადაწყვეტილების მიღება:

- ნარჩენების მართვის პრიორიტეტების განსაზღვრა მუნიციპალიტეტისათვის მომდევნო 5 წლისათვის;
- ნარჩენების გენერირების პროგნოზირება;
- ნარჩენების შეგროვების სერვისის დაფარვის არეალისა და ეფექტიანობის გაზრდის ალტერნატიული გზების განსაზღვრა;
- მუნიციპალიტეტში ნარჩენების გადამუშავებისა და აღდგენის გზების/საშუალებების განსაზღვრა;
- საზოგადოებისა და დაინტერესებული მხარეების განათლებისა და ნარჩენების მართვაში ჩართულობის ამაღლების ეფექტიანი გეგმის შემუშავება.

4. გეგმის შემუშავება და მიღება:

- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის დოკუმენტის შემუშავება;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის საჯარო განხილვა;
- მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის განხილვა საკრებულოში და შესაბამისი განკარგულების მიღება.

ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენდა დაინტერესებულ მხარეთა მონაწილეობა სტრატეგიის შემუშავების ყველა ეტაპში, სამუშაო შეხვედრებსა და განხილვებში ჩართულობა.

ბ. გეგმის ჩარჩო

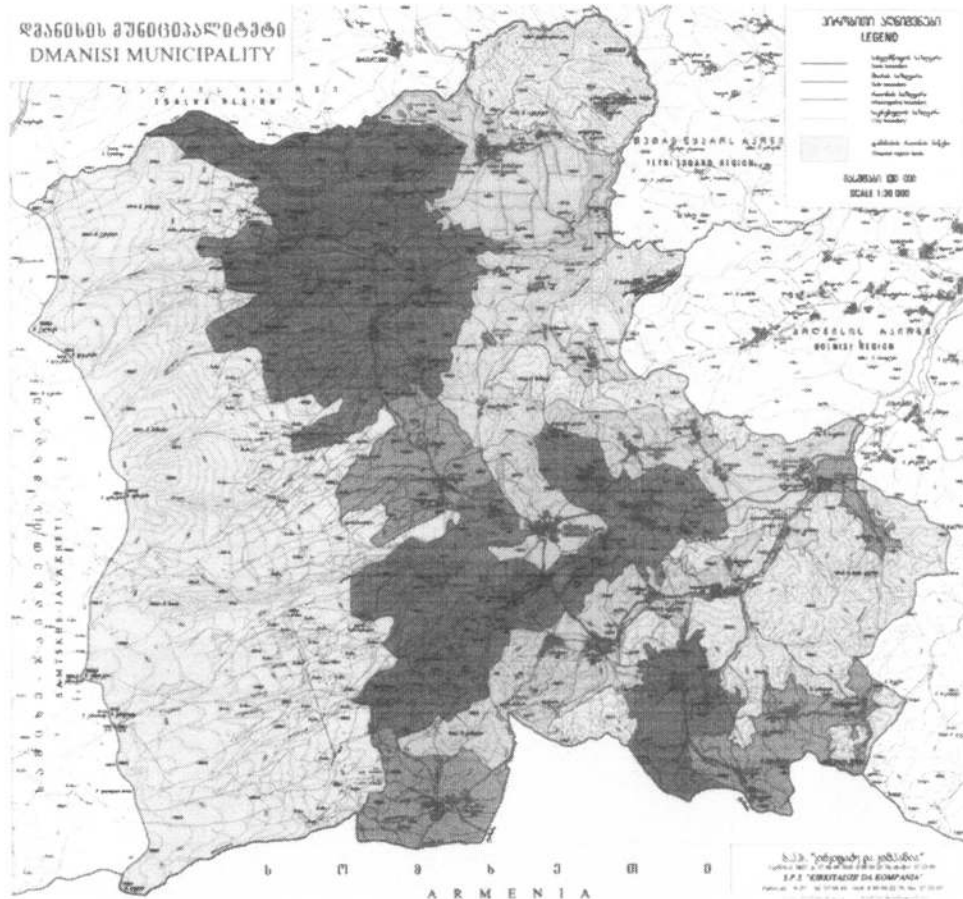
დმანისის ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია საქართველოს ნარჩენების მართვის კოდექსის, ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2023-2027 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესაბამისად და მოიცავს 2023- 2027 წლებს. გეგმაში განსაზღვრულია ძირითადი საქმიანობები ქალაქ დმანისისა და დმანისის მუნიციპალიტეტისათვის მომდევნო ხუთწლიანი პერიოდისათვის, როგორც ეს დადგენილია „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მიერ.

დმანისის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულებია:

- ქ. დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული (სამოქმედო ტერიტორია – ქ. დმანისი) ;
- ამამლოს ადმინისტრაციული ერთეული (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: ამამლო, ანგრევანი, ბაზაქლო, მამიშლო, საფარლო, ტყისპირი)) ;
- განთიადის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: განთიადი, ჯავახი, ტნუსი)) ;
- გომარეთის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: გომარეთი, მამულო, კაკლიანი (ქართული), ქცია)) ;“.
- გუგუთის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია (სოფლები: გუგუთი, კამიშლო, ლოქჭანდარი)).
- დიდი დმანისის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: დიდი დმანისი, ბოსლები, ვარდისუბანი, პატარა დმანისი)) ;
- დმანისის თემის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: იაღუფლო, შინდლარი, პანტიანი)).
- ირგანჩაის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია – სოფელი ირგანჩაი) ;
- იფნარის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია (სოფლები: იფნარი, დაგარახლო, კიზილაჯლო, ორმაშენი, ბახჩალარი, საჯა)) ;
- კამარლოს ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: კამარლო, შახმარლო, ქარიანი)) ;
- კარაბულახის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: ზემო კარაბულახი, ახა, ქვემო კარაბულახი, ძველი გოდაგდაგი, ახალი გოდაგდაგი, მამიშლარი, პირველი სალამალეიქი, მეორე სალამალეიქი, სოგუთლო, უსეინქენდი)) ;
- კიზილქილისის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: კიზილქილისა, კაკლიანი (აზერბაიჯანული)) ;
- მაშავერის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: მაშავერა, უკანგორა)) ;

- ოროზმანის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: ზემო ოროზმანი, ქვემო ოროზმანი, დალარი, ვაკე, მთისძირი)) ;
- საკირეს ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: საკირე, გორა)) ;
- სარკინეთის ადმინისტრაციული ერთეული, (სამოქმედო ტერიტორია, (სოფლები: სარკინეთი, ველისპირი, განახლება)).

გ. დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და ჩართულობის უზრუნველყოფა მუნიციპალური ნარჩენების მართვის დაგეგმვის პროცესში აქტიურად იყვენენ ჩართული სხვადასხვა დაინტერესებული მხარეების წარმომადგენლები. დმანისის მუნიციპალიტეტის მერიის, საკრებულოს და ააიპ დმანისის სერვის ჯგუფის წარმომადგენლები.

დაინტერესებულ მხარეთა აქტიურმა მონაწილეობამ მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სწორ დაგეგმვასა და განსახორციელებელი საქმიანობების განსაზღვრას.

დ. საზოგადოებასთან ურთიერთობის კამპანია და მონაწილეობის პროცესი

მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში მნიშვნელოვანი ადგილი ენიჭება საზოგადოებასთან ურთიერთობას. კერძოდ, სხვადასხვა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობისა და ინფორმირების უზრუნველსაყოფად მოეწყო საინფორმაციო შეხვედრები მოსახლეობასთან. შეხვედრების დროს გამოიკვეთა მრავალი პრობლემა, რომელიც აქტუალურია დმანისის ნარჩენების მართვის სფეროში. სულ დასახელებული იქნა მრავალი სხვადასხვა პრობლემა, რომელიც პირდაპირ მიმართებაშია ნარჩენების მართვასთან დმანისში.

2. მუნიციპალური ნარჩენების დახასიათება

2.1 გეგმაში მიმოხილული ნარჩენების სახეობები

წარმოდგენილი გეგმა მიმოხილავს მუნიციპალურ არასახიფათო ნარჩენებს, რომელთა წარმოქმნის წყაროებს მიეკუთვნება:

- საოჯახო მეურნეობები. კერძოდ, კერძო სახლებსა და მრავალსართულიან შენობებში მცხოვრები ოჯახები;
- წარმოება-დაწესებულებები;
- სასწავლო დაწესებულებები (სკოლები, სკოლამდელი დაწესებულებები);
- მომსახურების სფერო (სავაჭრო და კვების ობიექტები); □ სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციები;
- სხვა ანალოგიური დანიშნულების ორგანიზაციები.

ქალაქის ტერიტორიაზე ასევე წარმოიქმნება ინერტული ნარჩენები, ძირითადად, სამშენებლო ნარჩენები. ამ ეტაპზე დმანისის მუნიციპალიტეტი მუშაობს მყარი ნარჩენების განსათავსებლად ტერიტორიის გამოყოფაზე (ტერიტორიის საკადასტრო კოდი 82,18.42.127

2.2 ნარჩენების რაოდენობა

2022 წელს დმანისის მუნიციპალიტეტიდან შეგროვებული და ნაგავსაყრელზე გატანილი იქნა 6525 მ³ ნარჩენი.

2.3. ნარჩენების პროგნოზირება

დმანისის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების წარმოქმნის პროგნოზის მიხედვით, 2026 წლისთვის მოსალოდნელია, რომ ნარჩენების წარმოქმნა ქ. დმანისში შეადგენს - 5მ³ დღეში, ხოლო დმანისის მუნიციპალიტეტისათვის - 9 მ³ დღეში.³

2.4. ნარჩენების შემადგენლობის ანალიზი

უნდა აღინიშნოს, რომ დმანისში წარმოქმნილი ნარჩენების შედგენილობის შესწავლა

და მუდმივი დაკვირვება არ ხორციელდება. ამდენად, საქართველოს სხვა ქალაქებისათვის ჩატარებული კვლევების შედეგების გამოყენებით, შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ დმანისში წარმოქმნილი ნარჩენებიდან, უმეტესი წილი მოდის ორგანულ ნარჩენებზე სხვა სახის ნარჩენებიდან, აღსანიშნავია პლასტმასის ნარჩენების, მაკულატურის, ლითონისა და მინის შემცველობა.

ნარჩენების შემადგენლობის თვალსაზრისით საინტერესოა პროგრამის „ნარჩენების მართვის ტექნოლოგიები რეგიონებში“⁴ ფარგლებში ჩატარებული კვლევა კახეთსა და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მორფოლოგიური შემადგენლობის განსაზღვრისათვის. რომლის შედეგადაც ბათუმის ნაგავსაყრელზე ჩატარებული კვლევის

მიხედვით, ნაგავსაყრელზე დიდი რაოდენობით ხვდება ორგანული მასალები (41.18%), პოლიეთილენი/პლასტმასი (19.56%), ქალაღი და მუყაო (13.46%), ქსოვილები (5.95%) და პამპერსი (5.89%). ამას გარდა, ნაგავსაყრელზე ცოტა რაოდენობით შეინიშნება მინა, ლითონის ჭურჭელი, ტყავი და რეზინა.

გარკვეულწილად განსხვავებული სურათია თელავის ნაგავსაყრელზე, სადაც ორგანული მასალა (45.36%), პამპერსი (12.93%), პოლიეთილენი/პლასტმასა (12.58%), ქალაღი და მუყაო (10.94%) დიდი რაოდენობით მოდის. ისევე, როგორც ბათუმში, ნაკლებია მინა, ლითონის ნარჩენები, ტყავი, რეზინა და სამშენებლო მასალები.

საკვების ნარჩენების შემცველობა წარმოქმნილ ნარჩენებში ყველაზე მეტად ავლენს სეზონურობას, ისე როგორც საქართველოს სხვა ქალაქებში. მისი შემცველობა მაღალია ივლისაგვისტოში, ამ ნარჩენების შემცველობაზე ასევე მოქმედებს უქმე, სადღესასწაულო და მარხვის დღეების რაოდენობა თვეში. ცხელი დღეებისა და სადღესასწაულო დღეების რაოდენობა ასევე მოქმედებს პლასტმასის ფრაქციის შემცველობაზე.

3. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის არსებული სისტემის მიმოხილვა

3.1. არსებული მუნიციპალური მომსახურების აღწერა

ქ. დმანისში ნარჩენების შეგროვებასა და ტრანსპორტირებას ახორციელებს მუნიციპალური ააიპ დმანისის სერვის ჯგუფი, რომელიც შექმნილია 2014 წელს „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის, საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის საფუძველზე. ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური თვითმმართველი ერთეული- დმანისის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო არაკომერციული იურიდიული პირია. აღნიშნული ააიპის სუბსიდირება ხდება დმანისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან.

ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კეთილმოწყობა და შესაბამისი საინჟინრო ინფრასტრუქტურის განვითარება,

- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ქუჩების, პარკების, სკვერებისა და სხვა საჯარო ადგილების დასუფთავება,
- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის გამწვანება, ნარგავების მოვლა-პატრონობა, გარე განათების უზრუნველყოფა,
- მყარი (საყოფასხოვრებო) ნარჩენების შეგროვება და გატანა.

ნარჩენებ მართვასთან დაკავშირებით ააიპ დმანისის სერვის ჯგუფი სამსახური ახორციელებს შემდეგ საქმიანობას:

- ნარჩენების შეგროვება მოსახლეობიდან და ტრანსპორტირება ნაგავსაყრელამდე,
- ბოლნისის მუნიციპალიტეტში
- ნარჩენების შეგროვება კომერციული და სხვა დანიშნულების დაწესებულებებიდან,
- ქუჩების დასუფთავება,
- ბაღის ნარჩენების გატანა,
- მკვდარი ცხოველების გატანა.

ასევე შესაძლებელია ხელშეკრულების საფუძველზე ააიპ დმანისის სერვის ჯგუფმა სამშენებლო ნარჩენები გაიტანოს.

მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისათვის გამოიყენება შემდეგი სისტემები:

- კონტეინერული: კონტეინერები ნარჩენების შესაგროვებლად განლაგებულია საცხოვრებელ ადგილებთან და კომერციულ ობიექტებთან ახლოს. მოსახლეობას საშუალება ეძლევა თავად განათავსოს ნარჩენები კონტეინერებში. კონტეინერების დაცლა განსაზღვრულ ინტერვალებში ხდება სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებებით.
- ზარის სისტემა, რომელიც გამოიყენება მოსახლეობიდან ეზო-ეზო ნაგავშიდი მანქანებით საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანისათვის.

კონტეინერული სისტემის რეალიზაცია:

ამჟამად ქალაქის ტერიტორიაზე განთავსებულია 1,1 მ³-ის ტევადობის 126 პლასმასის კონტეინერი. 1,1მ³ 13 რკინის კონტეინერი, 0,4³ -ის ტევადობის 19 კონტეინერი და 13 ცალი პლასტმასის პატარა ურნა, ნარჩენების გატანის მიზნით ამ კონტეინერების დაცლას შესაბამისი სამსახური კვირაში 4 ჯერ ახდენს.

ცენტრალურ გზაზე განთავსებული კონტეინერების დაცლა ხორციელდება ააიპ „დმანისის

კომუნალური სამსახურის“ მიერ პერიოდი კვირაში 6-ჯერ.

ცხრილი #4. კონტეინერების რაოდენობა დმანსის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე
(ქ.დმანსის გამოკლებით).

კონტეინერები რაოდენობისა და მოცულობის შესაბამისად					
დმანსის მუნიციპალიტეტი		1,1მ ³	0,4მ ³	პლასტმასის ურნა 240 ლ	შენიშვნა
N	დასახლების სახელწოდება				
1	ლოქვანდარი	0			
2	ირგანჩაი	15			
3	ქარიანი	6			
4	დაგარახლო	10			
5	მეორე სალამაღიეი	0			
6	სოფთლო	0			
7	მამიშლარი	0			
8	საფარლო	17	4		
9	მამიშლო	14	2		
10	ანგრევანი	0			
11	ამამლო	24	4	3	
12	ბაზაქლო	4	4		
13	ტყისპირი	2			
14	განთიადი	39		4	
15	ჯავახი	33	3	2	
16	კაკლიანი (ქართული)	0			
17	გომარეთი	22	9		
18	მამულო	5			
19	გუგუთი	11		2	2ც. 240 ლიტრიანი საბაჟოზე
20	კამიშლო	0			
21	ბოსლები	17	3		
22	შინდლარი	3			
23	შახმარლო	4			
24	კამარლო	17			
25	ბახჩალარი	0			
26	საჯა	0			
27	კიზილაჯლო	2			

28	იფნარი	6			
29	ორმაშენი	0			
30	უკანგორა	0			
31	საკირე	0			
32	გორა	3			
33	სარკინეთი	5			
34	დალარი	5			
35	ქვემო ოროზმანი	12	1		
36	მთისძირი	7			
37	ქვემო კარაბულახი	3	2		
38	ახა	2			
39	უსეინქენდი	0			
40	ძველი გოდაგდაგი	0			
41	პირველი სალამალეიქი	0			
42	კაკლიანი (აზერბაიჯანული)	6			
43	კიზილქილისა	6			
44	ზემო ოროზმანი	10			
45	ვაკე	9			
46	ველისპირი	6			
47	ტნუსი	4	3		
48	ქცია	3			
49	დიდი დმანისი	20		2	
50	პატარა დმანისი	8	2		4+4 (მუზეუმისიონი)
51	ვარდისუბანი	13			
52	იაღუფლო	8			
53	მაშავერა	18	4	1	
54	განახლება	9			
55	ზემო კარაბულახი	14			
56	ახალი გოდაგდაგი	6			
57	პანტიანი	14	1	2	

3.2 შეგროვების და ტრანსპორტირების მომსახურება

3.2.1. შეგროვების და ტრანსპორტირების საშუალებები და საოპერაციო პროცესები.

როგორც ზემოთ იყო აღწერილი, ნარჩენების მართვის მომსახურებას დმანისის მუნიციპალიტეტში ახორციელებს ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური. ნარჩენების შეგროვების მიზნით ქალაქ დმანისის და ზოგიერთ სოფელში გამოიყენება კონტეინერები, ხოლო დანარჩენ ტერიტორიაზე ეტაპობრივად იგეგმება ზარის სისტემა დაწერგვა რათა არცერთი დასახლებული პუნქტი არ დარჩეს მომსახურების გარეშე.

ცხრილი #5. ნარჩენების ტრანსპორტირების ტექნიკური აღჭურვილობა

	რაოდენობა	მოდელი	გამოშვების წელი	შემენის თარიღი	მდგომარეობა	შემენის ფასი (ლარი)	განთავსების ადგილი (ქალაქი, რაიონული ცენტრი, სოფელი)
ნაგავზიდი ტექნიკა	3	1. მერსედეს 1318 2. მერსედეს 1824 3 ფოტონ აუზან	2016წ 2021წ	13/03/2017 2021 28.09	ახალი ახალი	1.235896,86 2. 245736,5 243100	ქ.დმანისი
სპეც. ავტომანქანა	1						
სპეც. ავტომანქანა	1						
თვითმცლელი	1						
თვითმცლელი	1						
თვლიანი ტრაქტორი	1						

ქალაქ დმანისის ტერიტორიაზე განლაგებული კონტეინერების დაცლა ხორციელდება კვირაში ოთხი დღე (ორშაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, პარასკევი და შაბათი), ხოლო სოფლებში განთავსებული კონტეინერების დაცლა კვირაში სამი დღე (ორშაბათი, ოთხშაბათი, პარასკევი).

ააიპ „დმანისის კომუნალური სამსახურს“ შემუშავებული აქვს ნარჩენების გატანის განრიგი, რომელშიც მითითებულია ქუჩებისა და სოფლების დასახელებები და ნარჩენების გატანის დრო.

ასევე იგეგმება რუკის შეუმუშავება, რომელზეც დაიტანება კონტეინერების განთავსების ადგილები, და დაიგეგმება სპეციალური მანქანების მოძრაობის მარშრუტები, რაც მოგვცემს ტექნიკის მოძრაობის ოპტიმიზაციის საშუალებას.

გ. შეგროვების მომსახურების დაფარვის არეალი.

ქალაქ დმანისი.

ნარჩენების შეგროვება-გატანის მომსახურებით მოცულია ქალაქ დმანისის მთელი ტერიტორიისა და მოსახლეობის 100%.

3.3. ქუჩების დასუფთავება დმანისის მუნიციპალიტეტში ხორციელდება ქუჩების დასუფთავება, რომელსაც ემსახურება ააიპ „დმანისის კომუნალური სამსახური“. ძირითადად ქუჩების დასუფთავების მომსახურებით მოცულია ქალაქი დმანისი. ცხრილი #6. ქუჩების დაგვა ქ. დმანისში

ადმინისტრაციული ერთეული	ქუჩების დაგვა, კვ. მეტრი	პერიოდულობა
ქ.დმანისი		ყოველდღე გარდა კვირისა
წმინდა ნინოს ქუჩა	37500	ყოველდღე გარდა კვირისა
9 აპრილის ქუჩა	25380	ყოველდღე გარდა კვირისა
კოსტავას ქუჩა	4000	ყოველდღე გარდა კვირისა
ცურტაველი	5000	ყოველდღე გარდა კვირისა
ვახტანგ მეფის ქუჩა	1500	ყოველდღე გარდა კვირისა
ნანა დედოფლის ქუჩა	1200	ყოველდღე გარდა კვირისა
სკვერები (8)	24000	ყოველდღე გარდა კვირისა
თევდორე მღვდლის ქუჩა	900	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
გორგასალის ქუჩა	1000	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
გამსახურდიას ქუჩა	1700	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
ხერგიანის ქუჩა	1500	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
26 მაისის ქუჩა	1200	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
9 აპრილის ჩიხი	1100	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
კოსტავას ქუჩაა	800	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
წმინდა ნინოს ჩიხები	900	ყოველდღე გარდა შაბათ-კვირისა
სულ	107680	

3.4 ნარჩენების განთავსების არსებული ობიექტები

ა. ოფიციალური ნაგავსაყრელი პოლიგონები

დმანისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი და შეგროვებული ნარჩენების განთავსება ხდება ქ. ბოლნისში დმანისის მუნიციპალიტეტიდან დაახლოებით 50 კილომეტრში.

ბ. ნარჩენების განთავსების არაოფიციალური ადგილების ინვენტარიზაცია

დმანისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არის ასევე ე.წ. არაოფიციალური ნაგავსაყრელები, სადაც მოსახლეობა თვითნებურად ანთავსებს ნარჩენებს. აღნიშნული ადგილები ნარჩენების განსათავსებლად გამოიყენება საკმაოდ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. არაოფიციალური ნაგავსაყრელები ძირითადად არის იმ დასახლებულ პუნქტებში საიდანაც არ ხდება ნარჩენების გატანა.

არასანქცირებული ნაგავსაყრელები დმანისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე.

არასანქცირებული ნაგავსაყრელები ოდიდგანვე ფუნქციონირებდა დმანისის

მუნიციპალიტეტის ყველა დასახლებულ პუნქტში გარდა ქალაქის, ნაგვის ურნების

განთავსებამ გამოიწვია აღნიშნული ნაგავსაყრელების შემცირება თუმცა პრობლემა მთლიანად

ვერ აღმოიფხვრა, ამისათვის იგეგმება ყველა დასახლებულ პუნქტში ურნების განთავსება

(რაოდენობის გაზრდა) ეტაპობრივად არასანქცირებული ნაგავსაყრელების გაუქმება.

როგორც აღნიშნულია მოყვანილ დოკუმენტში, ზოგადად არსებული ნაგავსაყრელების შემადგენლობაში შედის საყოფაცხოვრებო, სამშენებლო და დემონტაჟის ნარჩენების, უმნიშვნელო რაოდენობით - სახიფათო ნარჩენები. რეკომენდებულია, აღნიშნულ არაოფიციალურ ნაგავსაყრელებზე დაუყოვნებლივ შეწყდეს ნარჩენების განთავსება და ნარჩენების განთავსება განხორციელდეს ოფიციალურ ნაგავსაყრელებზე.

3.5. აღდგენა (რეციკლირება და კომპოსტირება)

ნარჩენების აღდგენის ორგანიზებული საქმიანობა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ ხორციელდება.

3.6. ხარჯები და ხარჯების ანაზღაურება

ბ. არსებული ტარიფები და ხარჯების ფაქტობრივი ანაზღაურება/მოსაკრებლის ამოღებასთან დაკავშირებული გამოცდილება

დმანისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასუფთავების მოსაკრებლის შემოღებასა და გადახდას არეგულირებს დმანისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N57 „დმანისის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისა და იურიდიული პირებისათვის დასახლებული ტერიტორიების დასუფთავებისათვის მოსაკრებლის გამოანგარიშებისა და გადახდის წესის დამტკიცების შესახებ“, რომელიც იქნა მიღებული 2007 წლის 27 თებერვალს.

აღნიშნული დოკუმენტის შესაბამისად მოსაკრებლის გადამხდელები არიან :

- ა) იურიდიულ პირები _ 20 ლარი ერთ მ3 მყარ ნარჩენებზე;
- ბ) მოსახლეობა _ 0.25 თეთრი ერთ სულ მოსახლეზე თვეში.

ხოლო საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება-ტრანსპორტირება, ამ ნარჩენების გაუვნებელყოფის და განთავსების, ასევე ქუჩების დაგვა-დასუფთავების ხარჯები იფარება დმანისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან (საქართველოს კანონის „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“ მოთხოვნათა შესაბამისად).

აღნიშნული დადგენილება აწესრიგებს მოსაკრებლის გაანგარიშებისა და გადახდის წესებს. იურიდიულ პირებისა და ორგანიზაცია-დაწესებულებების ნარჩენების შეგროვება-ტრანსპორტირებას ახორციელებს ააიპ „დმანისის კომუნალური სამსახური“, რომელიც ხელშეკრულების საფუძველზე აწარმოებს შესაბამის მომსახურებასა და მოსაკრებლის ამოღებას (მაგრამ სამწუხაროდ ფიზიკური პირებისაგან მოსაკრებლის ამოღება ფაქტიურად ვერ ხორციელდება).

ცხრილი #8. ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული ტარიფების პროგნოზი.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
საყოფაცხოვრებო ლარი/ერთ სულ მოსახლეზე/თვეში	0,5	0,5	1ლ	1ლ	1,5ლ	1,5	2 ლ	2 ლ
იურიდიული პირები (გარდა სასურსათო და სამრეწველო დანიშნულების მაღაზიებისა ლარი/ მ3	15	15	15	15	20	20	20	20

სასურსათო და სამრეწველო დანიშნულების მაღაზიები

სამუშაო ფართის (სავაჭრო დარბაზი) ყოველ 1მ2 -ზე

0,50	0,50	0,50	0,50	0,75	0,75	0,75	0,75
------	------	------	------	------	------	------	------

3.7 ბიუჯეტი და დაფინანსების პროცესები

ააიპ „დმანისის სერვის ჯგუფი“-ს 2022 წლის ბიუჯეტი შეადგენს სულ 917000 ლარს.

ააიპ „დმანისის სერვის ჯგუფის დაფინანსება ხდება დმანისის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი ბიუჯეტიდან.

4. დმანისის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის სისტემის

SWOT ანალიზი

სამუშაო ჯგუფთან თანამშრომლობით შემუშავებული იქნა დმანისის მუნიციპალიტეტში ნარჩენებისმართვის არსებული სისტემის ანალიზი ძლიერი და სუსტი მხარეების, შესაძლებლობებისა და საფრთხეების განსაზღვრის გზით (SWOT ანალიზი).

ძლიერ მხარეებს შორის აღსანიშნავია ის, რომ:

- დმანისის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს შესაბამისი სამსახური - ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური, რომელიც ახორციელებს ნარჩენების მართვის მომსახურებას დმანისის მუნიციპალიტეტში;
- არსებობს ინფრასტრუქტურა, რომელიც დღეისათვის უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ნარჩენების შეგროვებასა და გატანას.
- გასათვალისწინებელია ადგილობრივი ბიუჯეტიდან დაფინანსების ზრდადი დინამიკა;

სუსტ მხარეებს შორის აღსანიშნავია შემდეგი:

- არასანქცირებული ნაგავსაყრელების არსებობა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე;
- არ ხორციელდება სახიფათო ნარჩენების მართვა;
- არასაკმარისი თანამედროვე სპეციალური ტექნიკა ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირებისათვის;
- ნარჩენების მართვის მომსახურებით არ არის მოცული მუნიციპალიტეტის მთელი ტერიტორია;
- არ არსებობს ნარჩენების სეპარირების სისტემები;

- მუნიციპალიტეტის მოსახლეობიდან ნარჩენების შეგროვების მოსაკრებლის დაბალი მაჩვენებელი(ფაქტიურად ფიზიკური პირებიდან მოსაკრებლის ამოღება საერთოდ არ ხორციელდება).
- არ არსებობს ცხოველთა ნარჩენების შესაბამისი უტილიზაციის საშუალებები.
- მოსაწესრიგებელია ე.წ. „ზარის სისტემა“;

არსებობს შესაძლებლობების საკმაოდ ფართო სპექტრი, რომლის გამოყენება მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ნარჩენების მართვის სისტემას დმანისის მუნიციპალიტეტში. კერძოდ, ესაა:

- საქართველოს „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ არსებობა, რომელიც კონკრეტულად საზღვრავს მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობას ადგილობრივ დონეზე ნარჩენების მართვის მიმართ;
- ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმება, რომელშიც განსაზღვრულია საქართველოს ვალდებულებები ნარჩენების მართვის მიმართულებით;
- ქვემო ქართლის რეგიონული ნაგავსაყრელის მშენებლობა, რომელიც უახლოეს მომავალში უნდა ამოქმედდეს;
- ნარჩენების მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიების საერთაშორისო და ადგილობრივი გამოცდილების არსებობა და ხელმისაწვდომობა;
- საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში ნარჩენების მართვის დარგისათვის კვალიფიციური სპეციალისტების მომზადების შესაძლებლობა.

ნარჩენების მართვის სისტემის გაუმჯობესების საქმეში მეტად მნიშვნელოვან ფაქტორებს წარმოადგენენ საფრთხეები, რომელთა გათვალისწინება და მათი გავლენის შემცირება ერთ-ერთ განსაკუთრებულ როლს თამაშობს. უნდა აღინიშნოს შემდეგი საფრთხეები, რომელთა გამოვლენა არის მოსალოდნელი:

- საქართველოს ნარჩენების მართვის სტრატეგიის მიერ განსაზღვრული ვადების არდაცვა, რამაც შესაძლოა გადაავადოს მთელი რიგი აქტუალური და პრიორიტეტული საქმიანობების რეალიზაცია;
- ნარჩენების გადამამუშავებელი კერძო სექტორის სისუსტე
- სეპარირებული ნარჩენებისათვის ბაზრის ან სეპარირებულ ნარჩენებზე მოთხოვნილების სიმცირე.

6. მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ხედვა და მიზნები.

პრობლემების იდენტიფიკაცია

დმანისის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის სფეროში არსებული პრობლემების იდენტიფიკაციისათვის გამოყენებული იქნა საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვის შედეგები, მოსახლეობასთან შეხვედრები, სადაც მოსახლეობა აქტიურად გამოთქვამდა ნარჩენების

მართვასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. ასევე გათვალისწინებული იქნა სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფების წინადადებები.

შედეგად, იდენტიფიცირებული იქნა 25-ზე მეტი სხვადასხვა პრობლემა, რომელიც დაკავშირებულია ნარჩენების მართვის სისტემასთან დმანისის მუნიციპალიტეტში. ქვემოთ მოყვანილია ყველაზე აქტუალური პრობლემების სია, რომლებიც განლაგებულია პრიორიტეტულობის მიხედვით.

ცხრილი #9. ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული პრობლემების რანჟირება.

პრობლემის აღწერა	ფარდობითი წონითი კოეფიციენტი
კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა	0,23
მოსახლეობის დაბალი თვითშეგნება	0 19
ნარჩენების სეპარირების არარსებობა	0,16
ზარის სისტემით მოსახლეობიდან ნარჩენების გატანის არ არსებობა	0 ,1
არასანქცირებული სტიქიური ნაგავსაყრელები	0,09
მომსახურების არეალის გაზრდის შემთხვევაში არასაკმარისი სპეციალური ტექნიკა	0,08
არაკეთილმოწყობილი ნაგავსაყრელი	0 , 04
ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებით არ არის მოცული მუნიციპალიტეტის მთელი ტერიტორია	0 , 04
ნარჩენების წვა	0 , 02
ნარჩენების კომპოსტირების არარსებობა	0,018
ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებისათვის სანქციების არგამოყენება .	0,012

ამდენად ყველაზე პრიორიტეტულ პრობლემებს წარმოადგენს:

- ნარჩენების შეგროვებისათვის კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა,
- მოსახლეობის დაბალი თვითშეგნება, რაც მნიშვნელოვნად განაპირობებს გარემოს ნარჩენებით დაბინძურებას,
- ნარჩენების დახარისხებული შეგროვების (სეპარირების) სისტემების არარსებობა,
- ზარის სისტემით ნარჩენების მოსახლეობიდან გატანის არ არსებობა
- არასანქცირებული სტიქიური ნაგავსაყრელები მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე,
- ააიპ „დმანისის კომუნალური სამსახურის“ თანამშრომელთა დაბალი ანაზღაურება და კვალიფიცირებული კადრების სიმცირე
- არასაკმარისი ტექნიკა.

- ადმინისტრაციულ შენობაში პერსონალისთვის არაკეთილმოწყობილი გარემო(ინფრასტრუქტურა,სველი წერტილის არ არსებობა სამასხურისათვის გამოყოფილი ფართობის სიმცირე).

ხედვა და მიზნები

დმანისის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის ხედვაა:

სუფთა და ჯანსაღ გარემოში ცხოვრების უზრუნველყოფა ნარჩენების მართვის თანამედროვე მიდგომების შესაბამისი სისტემების დანერგვით.

განისაზღვრა შედეგების მიღწევის შემდეგი მიზნობრივი მაჩვენებლები 2027 წლისთვის:

- ნარჩენების შეგროვებით მოცული მოსახლეობის რაოდენობა - 90 %.
- ნარჩენების სეპარირება:
  - ქაღალდი - 30 %
  - მინა - 20 % -
  - მეტალი - 70 %
  - პლასტიკი - 30 %.

„ნარჩენების მართვის კოდექსისა“ და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისად მუნიციპალიტეტების პასუხისმგებლობა ნარჩენების მართვის სფეროში განისაზღვრა ორი მნიშვნელოვანი ფუნქციით:

(1) მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანი სისტემის დანერგვა;

(2) ნარჩენების აღდგენის სისტემების შექმნა (რაც გულისხმობს ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემების დანერგვას).

ასევე მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას.

ამდენად, დასახული იქნა შემდეგი სტრატეგიული მიზნები, რომელთა მიღწევა აუცილებელია 2023-2027 წლებში:

მიზანი 1. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება.

მიზანი 2. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა.

მიზანი 3. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის შესახებ.

თითოეული მიზნისათვის განისაზღვრა ამოცანები და მათი მიღწევის ღონისძიებები, რაც მოყვანილია შემდეგ ცხრილში:

ცხრილი #10. სტრატეგიული მიზნების და ამოცანები.

მიზანი 1. მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება.

ამოცანა	ღონისძიებები
ნარჩენების შეგროვების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე (მოხდება ეტაპობრივად)	კონტეინერების შექმნა ნაგავმზიდების შექმნა ნარჩენების შეგროვების ოპტიმალური მარშრუტებისა და ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკების შემუშავება
ნარჩენების შემკრები კონტეინერების სანიტარული ნორმების დაცვა	არსებული სამრეცხაოს კეთილმოწყობა შესაბამისი ტექნიკის შექმნა (ან შესაბამისი ინვენტარის შექმნა ადგილზე დამუშავების მიზნით) კონტეინერების რეცხვის გრაფიკის შემუშავება
სპეციალური დანიშნულების ტექნიკის შექმნა	დამგველი მანქანის შექმნა სარწყავი მანქანის შექმნა
ქალაქ დმანისში ყველა ქუჩების დაგვა-დასუფთავების უზრუნველყოფა	მცირე ზომის უნრების შექმნა და დამონტაჟება ქუჩებში სპეციალური ტექნიკის შექმნა სპეციალური ტანსაცმლის შექმნა ქუჩების დაგვის არსებული გრაფიკის დახვეწა გრაფიკის შესრულებაზე მონიტორგის განხორციელება

სახიფათო ნარჩენების სისტემის შექმნა	შეგროვების ელექტრული და ელექტრონული ნარჩენების განცალკევებული შეგროვებისათვის მიმღები პუნქტების შექმნა		
ნარჩენების მართვის მომსახურებისათვის მოსაკრებლის ამოქმედება	შეგროვებული ნარჩენების უტილიზაციის უზრუნველყოფა მოსაკრებლის ოდენობის განსაზღვრა და საკრებულოს მიერ დადგენილების მიღება	მოსახლეობაში მოსაკრებლის	ამოღების
		ორგანიზება	

მიზანი 2. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა.

ამოცანა	ღონისძიებები
პლასტმასის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ქ. დმანისში	სპეციალური კონტეინერების შექმნა (მოცულობა 1,1 მ ³) ნარჩენების ბრიკეტირების მანქანის შექმნა
ნარჩენების შემაგროვებელი ცენტრების შექმნა პლასტმასის, მაკულატურისა და მინის სეპარირებისათვის	ნარჩენების საწყობის ორგანიზება ცენტრების აღჭურვა შესაბამისი კონტეინერებით ნარჩენების ბრიკეტირების მანქანის შექმნა
ქალაქის, მინისა და ლითონის სეპარირებული შეგროვების უზრუნველყოფა ქ.დმანისში	სპეციალური კონტეინერების შექმნა
ნარჩენების კომპოსტირების პროპაგანდა	კომპოსტირების შესახებ ბუკლეტებისა და ბროშურების დამზადება კომპოსტირების საპილოტე მოედნის შექმნა.

მიზანი 3. მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის შესახებ.

ამოცანა	ღონისძიებები
---------	--------------

ნარჩენების მართვის საკითხებზე
საგანმანათლებლო პროგრამების
განხორციელება

ტრენინგ-სემინარების ორგანიზება
სხვადასხვა სამიზნე
ჯგუფებისათვის სკოლის
მოსწავლეებისათვის საზაფხულო
ბანაკის ორგანიზება ბაღების
აღსაზრდელებისათვის
გასაფერადებელი რვეულების
შემუშავება და დაბეჭდვა

საინფორმაციო კამპანია ნარჩენების
მართვის შესახებ

ტელეგადაცემების ორგანიზება
პუბლიკაციების განხორციელება პრეს-
კონფერენციების ჩატარება ბუკლეტები
ნარჩენების შეგროვების და გატანის
ორგანიზების შესახებ დმანისის
მუნიციპალიტეტში ბუკლეტი
ნარჩენებით გარემოს
დაბინძურებისათვის სანქციების
შესახებ

მუნიციპალური ღონისძიებებისა და პროცესების პრიორიტეტულობის განსაზღვრა

ნარჩენების მართვის სისტემების ეფექტიანობის ამაღლება დმანისის მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად შესაძლებელია შესაბამისი სერვისებით მუნიციპალიტეტის მთლიანი მოსახლეობის მოცვა. ამ ეტაპზე ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურებით სარგებლობს ქალაქ დმანისის 100% და დანარჩენი მოსახლეობის 50%. ამდენად, ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე განსაკუთრებით აქტუალურია მომდევნო 5 წლის განმავლობაში, განსაკუთრებით იმის გათვალისწინებით, რომ ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის შესაბამისად 2027 წლისთვის მიღწეული უნდა იქნას ნარჩენების შეგროვების მინიმალური მაჩვენებელი 90%, ხოლო 2030 წლისთვის -100%.

მიზანი 2. ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა.

მუნიციპალიტეტებს ნარჩენების სეპარირების ვალდებულებები ეკისრება 20 წლიდან.

ასევე გასათვალისწინებელია, რომ პროექტის „ერთნაირი პრობლემების ერთობლივი გადაჭრა: საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის მომსახურების გაუმჯობესება ქალაქ დმანისში 2024 წლიდან იწყება პლასტმასის ნარჩენების სეპარირებული შეროვება, რისთვისაც ქალაქის ტერიტორიაზე დაიდგმება სპეციალური კონტეინერები მეორე ეტაპზე აუცილებელია ნარჩენების სხვა სახეობების (ქაღალდი, მეტალი, მინა) სეპარირებული შეროვების უზრუნველყოფა პლასტმასის ნარჩენებთან ერთად. ნარჩენების სეპარირებული შეროვებისათვის მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე გამოყენებული იქნება მრავალკონტეინერიანი სისტემა, როცა თითოეული სახის ნარჩენებისათვის (ქაღალდი, პლასტმასი, მინა, ლითონი) ერთ მოედანზე დაიდგმება შესაბამისი კონტეინერი. მოსახლეობა თავად დაახარისხებს ნარჩენებს და განათავსებს შესაბამის კონტეინერში. ასეთი მეთოდით შეროვებული სეპარირებული ნარჩენები უფრო სუფთაა და არ საჭიროებს დამატებით დახარისხებასა და ხარჯებს.

ცხრილი #12. ალტერნატივების შეფასება ამოცანისათვის 1.1 ნარჩენების შეგროვების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე

#	ალტერნატივები	შეფასების კრიტერიუმები			შეფასება
		დაბალი ღირებულება	მაღალი ეფექტიანობა	შესრულების ვადები	
1	კონტეინერული სისტემის დანერგვა დმანისის მუნიციპალიტეტის მთლიან ტერიტორიაზე ერთდოულად	2	4	1	7
2	კონტეინერული სისტემის დანერგვა ან არსებულის განვითარება ეტაპობრივად. პირველ ეტაპზე - ისეთ თემებში, სადაც მოსახლეობის მაქსიმალური რაოდენობაა და შესაბამისად ნარჩენების დიდი რაოდენობა წარმოქმნა (ჯგუფები #1, #2, #3)	5	4	3	11
3	არსებულ კონტეინერულ სისტემასთან ერთად ზარის სისტემის უზრუნველყოფა დანარჩენ ტერიტორიაზე და ნაგავზიდების მოძრაობის ინტენსიურობის ორჯერ გაზრდა	1	2	3	6

ცხრილი #13. ალტერნატივების შეფასება ამოცანისათვის 2.1. პლასტმასის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ქ.დმანისის ტერიტორიაზე

#	ალტერნატივები	შეფასების კრიტერიუმები			შეფასება
		ღირებულება	ეფექტიანობა	შესრულების ვადები	
1	ერთკონტენერიანი შეგროვების სისტემა, როცა ყველა ნარჩენი თავსდება ერთ კონტენერში და შემდეგ ხდება პლასტმასის ნარჩენების გამოცალკავება	2	1	3	6
2	წყაროსთან სეპარაცია, როცა მოსახლეობა თავად აცალკავებს პლასტმასის ნარჩენებს და ათავსებს შესაბამის კონტენერში	4	5	3	12
3	ორკონტენერიანი შეგროვების სისტემა, როცა ერთ კონტენერში მოსახლეობა ათავსებს რეციკლირებად ნარჩენებს, ხოლო მეორე კონტენერში - ყველა დანარჩენ ნარჩენებს. რეციკლირებადი ნარჩენები საჭიროებენ დამატებით დახარისხებას.	3	3	3	9

5.4. დასახული მიზნებისა და ამოცანების მიღწევის შეფასების ინდიკატორები

შესრულების ინდიკატორი	განსაზღვრა და გაზომვის ერთეული	მიზნობრივი მაჩვენებელი					
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. ნარჩენების მართვის სერვისებით (ნარჩენების შეგროვება, ტრასპორტირება) მოცული მოსახლეობა	<p>განსაზღვრა: ნარჩენების შეგროვებისა და ტრასპორტირების მომსახურებით სარგებლობს მუნიციპალიტეტის უფრო მეტი მოსახლეობა.</p> <p>გაზომვის ერთეული: მოსახლეობის საერთო რაოდენობისა და მომსახურებით მოცული მოსახლეობის ფარდობა პროცენტებში.</p>	57%	60%	70%	80%	85%	90 %
2. წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და ნაგავსაყრელზე გატანა	<p>განსაზღვრა: წარმოქმნილი ნარჩენებიდან რეალურად შეგროვებული და ნაგავსაყრელზე გატანილი ნარჩენების მოცულობის ზრდა.</p> <p>გაზომვის ერთეული: ფაქტიურად შეგროვებული და ნაგავსაყრელზე გატანილი ნარჩენების მოცულობის ფარდობა წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობასთან პროცენტებში.</p>	57%	60%	70%	80%	85%	90 %
3. სეპარირებულად შეგროვებული პლასტმასის მოცულობა	<p>განსაზღვრა: წარმოქმნილი ნარჩენებიდან პლასტმასის ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების ზრდა.</p> <p>გაზომვის ერთეული: გამოცალკევებულად შეგროვებული პლასტმასის ნარჩენების ფარდობა პლასტმასის წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობასთან პროცენტებში</p>	0%	0%	1%	3%	5%	10 %
4. სეპარირებულად შეგროვებული მინის მოცულობა	<p>განსაზღვრა: წარმოქმნილი ნარჩენებიდან მინის ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების ზრდა.</p> <p>გაზომვის ერთეული: გამოცალკევებულად შეგროვებული მინის ნარჩენების ფარდობა მინის წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობასთან პროცენტებში</p>	0%	0%	0%	0%	1%	3%
5. სეპარირებულად შეგროვებული ქაღალდის მოცულობა	<p>განსაზღვრა: წარმოქმნილი ნარჩენებიდან ქაღალდის ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების ზრდა.</p> <p>გაზომვის ერთეული: გამოცალკევებულად შეგროვებული ქაღალდის ნარჩენების ფარდობა ქაღალდის წარმოქმნილი ნარჩენების მოცულობასთან პროცენტებში</p>						

<p>6. მოსახლეობის კმაყოფილება ნარჩენების მართვის მიწოდებული მომსახურებით</p>	<p>განსაზღვრა: გამოკითხვის შედეგად მოსახლეობის კმაყოფილების ზრდა ნარჩენების მართვის მომსახურებით გაზომვის ერთეული: კმაყოფილი მოსახლეობის რაოდენობის შეფარდება მოსახლეობის საერთო რაოდენობასთან პროცენტულად.</p>	<p>50%</p>	<p>60%</p>	<p>70%</p>	<p>80%</p>	<p>85%</p>	<p>90 %</p>
--	---	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------------

სამოქმედო გეგმები

მიზანი 1		მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და ტრანსპორტირების ეფექტიანობის ამაღლება			
ამოცანა 1.1 ნარჩენების შეგროვების უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე (მოხდება ეტაპობრივად)		განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.1.1	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის განვითარება ქ. დმანისის ტერიტორიაზე: კონტეინერების შექმნა და განთავსება.	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.2	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის განვითარება დიდი დმანისი, ბოსლობი, ვარდისუბანი, განთიადი, ჯავახი, ტნუსი კონტეინერების შექმნა და განთავსება	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		
1.1.3	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დაანერგვა იალუფლო, ქარიანი, ზემო კარაბულახი, ახა კონტეინერების შექმნა და განთავსება	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		
1.1.4	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დაანერგვა სოფლებში: ველისპირი, განახლება, სარკინეთი, გომარეთი მამულო, ჩათახი, ქართული კაკლიანი კონტეინერების შექმნა და განთავსება	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		

1.1.5	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა სოფლებში: მამავერა, პატარა დმანისი, უკანგორა გუგუთი,	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.6	საკირე, გორა, კამიშლო, ლოგჭანდარ კონტეინერების შექმნა და განთავსება	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.7	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა სოფლებში: ამაშლო, საფარლო, მამიშლო, ანგრევანი, ტყისპირი, ირგანჩაი კონტეინერების შექმნა და განთავსება.	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.8	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა სოფლებში: კამარლო, შახმარლო, დაგარახლო, იფნარი, კიზილაჯლო	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.9	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა სოფლებში: კიზილქილასა, აზ. კალიანი, ორმაშენი, ბახალარი შინდლარი.	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან
1.1.10	ნარჩენების შეგროვების კონტეინერული სისტემის დანერგვა სოფლებში: ახალი გოდაგაგი, ძველი გოდაგაგი, ქვემო კარაბულახი, სალამალიქი, უსეიქენდი, სოგუთლო, მამიშლოარი.	2023-2027წ	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	დმანისის მუნიციპალიტეტი, ადგილობრივი ბიუჯეტიდან

1.1.1 1	ნაგავმზიდი მანქანის შეძენა სეკურიზებული ნარჩენებისათვის სპეც მანქანა	2024	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		
1.1.1 2	ნარჩენების შეგროვების მარშრუტების შემუშავება და ნაგავმზიდების მოძრაობის ინტენსივობის ოპტიმიზაცია	2023			
ამოცანა 1.2 ნარჩენების შემკრები კონტეინერების სანიტარული ნორმების დაცვა					
ლონისძიებები					
1.2.1	კონტეინერების სამრეცხაოს მშენებლობა	განხორციელ ების პერიოდი 2023	პასუხისმგებელი ორგანო დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია	ხარჯები	დაფინანსების წყარო ადგილობრივი ბიუჯეტი
1.2.2	შესაბამისი ტექნიკის შეძენა	2023	დმანისი მუნიციპალიტეტის მერია		
ამოცანა 1.3 სპეციალური დანიშნულების ტექნიკის შეძენა					

ლონისძიებები		განხორციელ ების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.3.1	დამგველი მანქანის შექმნა	2025-2026წ	ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური		დონორთა დახმარება
1.3.2	სარწყავი მანქანის შექმნა	2024-2025	ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური		დონორთა დახმარება

ამოცანა 1.4. ქალაქ დმანისში ყველა ქუჩების დაგვა-დასუფთავების უზრუნველყოფა

ლონისძიებები		განხორციელ ების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.4.1	მცირე ზომის უნრების შექმნა და დამონტაჟება ქუჩებში	2024-2026წ	ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური		ადგილობრივი ბიუჯეტი დონორთა დახმარებით
1.4.2	სპეციალური ტანსაცმლის შექმნა მომსახურე პერსონალისათვის	ყოველწლიურად მიმდინარეობს პერსონალისთვის სპეციალური ტანსაცმლი შექმნა	ააიპ დმანისის კომუნალური სამსახური		ადგილობრივი ბიუჯეტი დონორთა დახმარებით

1.4.3	ქუჩების დაგვის გრაფიკის შემუშავება	შემშუშავებულია გრაფიკი	აიპ დმანისის კომუნალური სამსახური		
-------	------------------------------------	------------------------	-----------------------------------	--	--

ამოც ანა 1.5. სახიფათო ნარჩენების შეგროვების სისტემის შექმნა

	ლონისძიებები	განხორციელ ების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.5.1	ელექტრული და ელექტრონული ნარჩენების განკალკვებული შეგროვებისათვის მიმღები პუნქტების შექმნა	2026	მუნიციპალიტეტი		დონორების დახმარებით
1.5.2	შეგროვებული ნარჩენების უტილიზაციის უზრუნველყოფა	2026	მუნიციპალიტეტი		დონორების დახმარებით

ამოცანა 1.6. ნარჩენების მართვის მომსახურებისათვის მოსაკრებლის ამოქმედება

	ლონისძიებები	განხორციელ ების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
1.6.1	მოსაკრებლის ოდენობის განსაზღვრა და საკრებულოს მიერ დადგენილების მიღება	2023	მუნიციპალიტეტი და აიპ დმანისის სერვის ჯგუფი		
1.6.2	მოსახლეობაში მოსაკრებლის ამოღების ორგანიზება	2023	მუნიციპალიტეტი		

				და ააიპ დმანისის სერვის ჯგუფი		
მიზანი 2 ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ხელშეწყობა						
ამოცანა 2.1 პლასტმასის ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ქ. დმანისში						
	ლონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო	
2.1.1	სპეციალური კონტეინერების შექმნა (მოცულობა 1,1 მ ³)	2024	დმანისის მუნიციპალიტეტი			
2.1.2	ნარჩენების ბრიკეტების მანქანის შექმნა	2026	დმანისის მუნიციპალიტეტი		დონორთა დახმარებით	
2.1.3	ნარჩენების საწყობის ორგანიზება	2026	დმანისის მუნიციპალიტეტი			
ამოცანა 2.3 ქალაქის, მინისა და ლითონის სეპარირებული უ შეგროვების უ ზრუნველყოფა ქ.დ მანისში						
2.3.1	სპეციალური კონტეინერების შექმნა	2025წ.	მუნიციპალიტეტი		დონორთა დახმარება	
2.3.2						

ამოცანა 2.4. ნარჩენების კომპოსტირების პროპაგანდა					
2.4.1	კომპოსტირების შესახებ ბუკლეტებისა და ზროშურების დამზადება	2023-2027წ.	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით
2.4.2	კომპოსტირების საპილოტე მოედნის შექმნა.	2027	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით

მიზანი 3 მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება ნარჩენების მართვის შესახებ

ამოცანა 3.1 ნარჩენების მართვის საკითხებზე საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება

	ლონისძიებები	განხორციელების პერიოდი	პასუხისმგებელი ორგანო	ხარჯები	დაფინანსების წყარო
3.1.1	ტრენინგ-სემინარების ორგანიზება სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისათვის	2023-2027წ	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით
3.1.2	სკოლის მოსწავლეებისათვის საზაფხულო ბანაკის ორგანიზება	2024-2027	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები, სკოლები		დონორთა დახმარებით
3.1.3	ბალების აღსაზრდელებისათვის გასაფრადებელი რეგულირების შემუშავება და დაბეჭდვა	2023-2027	მუნიციპალიტეტი, არასამთავრობო ორგანიზაციები		დონორთა დახმარებით